

DOSSIER PEDAGÒGIC
BULGÀRIA

**Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat
i SOS Racisme Catalunya**

Barcelona, 2017

DOSSIER PEDAGÒGIC – FRONTERA SUD

Contingut

1. Què podem treballar amb l'alumnat a través de l'anàlisi de la situació de les persones refugiades en la ruta balcànica? L'exemple de Bulgària.	4
2. La situació de les persones refugiades a Bulgària.	5
• Unitat 1. Fronteres, polítiques i persones	6
• Unitat 2. Les devolucions en calent	8
• Unitat 3. Els i les menors no acompanyats	10

1. Què podem treballar amb l'alumnat a través de l'anàlisi de la situació de les persones refugiades en la ruta balcànica? L'exemple de Bulgària.

Bulgària és un dels països que conformen el que s'ha anomenat la **ruta balcànica oriental**. Aquesta va cobrar rellevància en pràcticament tancar-se la ruta de l'Egeu amb l'**Acord de la Unió Europea (UE) - Turquia** que va entrar en vigor el 20 de març del 2016. No només la seva situació geogràfica ha contribuït que fos un país de trànsit i no d'acollida de les persones refugiades, sinó també el fet que és un dels països més empobrits de la UE (el seu PIB ocupa el lloc 76è mundial), la manca de polítiques d'integració dirigides a les persones estrangeres i el fet que no hi ha, en termes generals, un clima polític i social favorable a la immigració.

Per tal de conèixer de primera mà aquesta realitat i fer-la arribar a l'alumnat de secundària i batxillerat, un equip d'observadores de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR) i SOS Racisme Catalunya va realitzar una **Missió d'Observació** al juny del 2017. Del coneixement adquirit sobre els procediments de detenció i recepció de persones refugiades a Bulgària se'n desprèn un informe d'observació i el següent dossier pedagògic.

A través d'aquest dossier pedagògic, es podran treballar els següents continguts i les següents competències bàsiques de secundària i batxillerat¹:

Continguts

- Causes de desplaçaments forçats
- Necessitats i drets humans
- Drets de les persones refugiades
- Empatia i diàleg
- Conceptes: Migrants i refugiats
- Col·lectius vulnerables
- Empatia i diàleg
- Estereotips, prejudicis i rumors
- Visió crítica de les polítiques

Competències bàsiques

- Comunicativa, lingüística i audiovisual
- Social i ciutadana
- Coneixement i la interacció amb el món físic
- Autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

1. Per a més activitats pedagògiques entorn a les persones refugiades, veure la Maleta Refugi: www.maletarefugi.ccar.cat

2. La situació de les persones refugiades a Bulgària

Aquests últims anys el nombre de persones que sol·liciten refugi a Bulgària ha incrementat significativament: si el 2014 10.805 persones hi van sol·licitar protecció internacional, l'any 2015 es van duplicar fins a 20.165 sol·licituds i el 2016 n'hi van haver 18.990, segons dades de l'Eurostat². En canvi, al llarg del 2017, el trànsit de persones refugiades per Bulgària, especialment procedents de Turquia, ha estat relativament reduït numèricament, sobretot per les dificultats que aquestes persones troben per transitar tot el territori turc i creuar la frontera entre els dos països, que està «se-gellada» mitjançant una tanca d'aproximadament 200 quilòmetres d'extensió, que es va acabar de construir el 2017. Així, el 2015 Bulgària va detenir 34.056 persones que intentaven entrar, restar o sortir del país de forma irregular, sobretot es tractava d'entrades des de Turquia, mentre que el 2016 aquesta xifra ja va baixar a 18.844 i el 2017 en van ser 4.957³.

D'acord amb les estadístiques oficials, el 2017 només 3.470 persones havien sol·licitat protecció internacional al país⁴. Així mateix, el 2017 es va registrar un nombre extremadament reduït de sol·licituds a la frontera amb Turquia (menys de 100). La majoria de persones sol·licitants ho van fer ja dins del territori búlgar, principalment una vegada van ser detingudes per les autoritats del país, a fi que les deixessin seguir el seu camí cap a la frontera serbo-búlgara. En efecte, d'acord amb informació proporcionada per l'ONG *Bulgarian Helsinki Committee*, el 2017, el 78% de les persones que sol·licitaven asil a Bulgària posteriorment marxaven del país.

Els principals països de procedència de les persones refugiades que han arribat els últims dos anys a Bulgària són: Afganistan, Síria, Iraq i Pakistan⁵. El 2016 el govern búlgar va atorgar protecció internacional al 43% del total de persones sol·licitants⁶. Tanmateix, si no es consideren les resolucions relatives a persones de nacionalitat siriana, el percentatge de resposta positiva baixa dramàticament fins al 9%.

2. Eurostat, Record Number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6> (dades 2014 i 2015) i Eurostat, Asylum applicants in the EU 2016 <http://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/asylum2016> (dades 2016)

3. Asylum Information Database, Access to the Territory and Pushbacks –Bulgaria: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/bulgaria/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/access-territory-and>

4. Eurostat, Asylum applicants in the EU 2017: <http://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/asylum2017>

5. Asylum Information Database, Statistics - Bulgaria: <http://www.asylumineurope.org/reports/country/bulgaria/statistics> (dades 2017) i Iliana Savova and ECRE. (2016). Country Report: Bulgaria. Brussels: European Council on Refugees and Exile. http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_bg_2016update.pdf [Accés 30/07/2018] (dades 2016)

6. Asylum Information Database, Country Report: Bulgaria: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_bg_2016update.pdf

Unitat 1. Fronteres, polítiques i persones

1) Concepte

A partir del 2017, el trànsit de persones refugiades per Bulgària, especialment procedents de Turquia, ha estat relativament reduït en termes numèrics, sobretot per les dificultats que aquestes persones troben per transitar per tot el territori turc i creuar la frontera entre els dos països, que està «segellada» mitjançant una tanca d'aproximadament 200 quilòmetres d'extensió, que es va acabar de construir al 2017.

2) Situacions

- **Tancament, externalització i violència a la frontera.**

La frontera on més denúncies de violacions de drets humans s'han enregistrat, per part de les organitzacions de drets humans búlgares i per l'Alta Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats (ACNUR), és la de Bulgària amb Turquia, segellada per una tanca de 176 quilòmetres. La política de tancament de frontera no només va consistir en la construcció de la tanca i la demanda a Turquia que controlés la seva frontera per evitar l'entrada de persones de forma no regulada; sinó que fins i tot el 2016, el Parlament búlgar va votar a favor d'enviar l'exèrcit per protegir la frontera i evitar l'entrada de persones⁷. Alhora, tal i com diverses ONG han denunciat, es van organitzar en alguns moments milícies de civils per «defensar» la frontera⁸.

- **Detenció de persones refugiades i abús del procediment accelerat.**

Bulgària, a diferència d'altres països de l'est d'Europa, no ha facilitat ni les entrades ni les sortides de les persones en trànsit, sinó més aviat al contrari. La policia búlgara deté a les que arriben en situació irregular, els agafa les empremtes digitals i les porta a centres de detenció a l'espera de deportar-les. A les persones que formalment sol·liciten l'asil se les transfereix a centres de recepció. La detenció de persones refugiades que tan sols estan en trànsit motiva que un altíssim nombre de persones no finalitzi els seus procediments de protecció internacional. En aquests casos, és habitual l'ús del procediment accelerat per a determinades nacionalitats com la paquistanesa o afganesa. Amb tot, es criminalitza el col·lectiu de persones en situació de desplaçament forçat, ja que es deté i s'interna a gent que no han comès cap delictes penal pel mer fet de buscar refugi o una vida més digna.

La detenció de les persones refugiades és una revictimització i aprofundiment del trauma patit, enlloc de protegir-les i restituir els drets humans que els han estat vulnerats al país d'origen i durant el trajecte.

Per altra banda, la legislació obliga al primer país d'entrada a la UE a responsabilitzar-se de la tramitació de la sol·licitud d'asil, fet que no permet a les persones escollir on volen

8. Vladislav Punchev. (2016). Refugiados, retenidos y atados por voluntarios “caza-inmigrantes” en la frontera búlgara. eldiario.es http://www.eldiario.es/desalambre/caza-inmigrantes-bulgaros-heroes-problema-Gobierno_0_504650312.html [Accés 20/07/2017]

viure, perjudicant en ocasions un procés d'integració que depèn de factors com l'idioma o de comptar amb una xarxa de coneguts o familiars al territori.

- **Condicions d'acollida i absència de polítiques d'inclusió.**

Les condicions d'acollida i les polítiques d'inclusió de les persones refugiades s'allunyen molt del que a *priori* ens podríem imaginar en llegir els drets que tenen reconeguts. En primer lloc, les condicions dels centres de recepció són molt deplorables i no reuneixen els mínims de condicions d'higiene i salubritat. No hi ha uns estàndards mínims com, per exemple, quantes persones poden haver-hi per habitació.

3) Activitat. Navegant?

Demaneu a 3 persones voluntàries que llegeixin en veu alta les 3 situacions i donem entrada a l'activitat "Navegant" (Maleta pedagògica de la CCAR (pàgina 27)

Unitat 2. Les devolucions en calent

1) Concepte

Les devolucions en calent es coneixen com l'acció de retornar persones, normalment en el mateix instant en que s'ha creuat la frontera, a l'altre cantó sense haver examinat si la persona podria ser víctima de persecució per motius d'ètnia, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o per motius polítics, fet que pogués suposar el dret a demanar protecció internacional.

Aquest tipus de procediments són il·legals, vulneren el principi de no devolució, ja que impliquen en molts casos expulsions col·lectives (prohibides per l'article 4 del protocol 4 del Conveni Europeu de DDHH), i conculquen l'article 13 del Conveni Europeu de DDHH, que exigeix un recurs intern efectiu que habiliti examinar el contingut d'una queixa defensable i oferir una reparació adequada.

La última prova de la il·legalitat de les devolucions en calent prové de la recent sentència condemnatòria del Tribunal Europeu de Drets Humans envers l'Estat espanyol.

2) Situació

Tant les organitzacions de drets humans com el mateix ACNUR han denunciat que especialment durant la segona meitat del 2015 i durant el 2016 hi ha hagut devolucions de forma sistemàtica així com l'ús de la violència i altres tractes cruels i inhumans. El *Bulgarian Helsinki Committee* ha denunciat en diverses ocasions, especialment durant el 2016, que encara era una pràctica habitual practicar devolucions massives cap a Turquia amb l'ús de violència i fins i tot amb el robatori de les pertinences de les persones que intentaven passar, en un gran nombre de casos.

- **Són legals?**

Les devolucions en calent no són una pràctica regulada, que tampoc en conté una definició legal. Tampoc estan prohibides. No obstant això, és una pràctica que pot condicionar fortament l'efectivitat del principi fonamental de no devolució recollit per la Convenció de Ginebra de 1951 que Bulgària ha ratificat. Alhora, contradiu la seva pròpia Llei d'Asil i Refugiats que estableix que tota persona estrangera pot sol·licitar l'asil a Bulgària, independentment de si l'accés a territori búlgar ha estat fet de forma regular o no.

Per tant, aquestes accions constitueixen en sí mateixos una pràctica a eradicar, ja que, a més de posar en perill la vida de les persones que estan fugint de la violència i la persecució, impedeixen l'accés a un dret humà com és el dret d'asil. La conseqüència és que aquest dret a la frontera búlgara no sigui un dret plenament garantit.

3) Activitat. Deixaries casa teva?

Expliquem què és el concepte i la situació de devolucions en calent. A continuació, llegim en veu alta el següent testimoniatge. Seguidament, iniciem el joc “Deixaries casa teva?”:

Ahmad, afganès de 22 anys, testimoniatge recollit per Amnistia Internacional a finals del 2015¹⁰:

«Quan vam intentar entrar per primera vegada a Bulgària des de Turquia, vam veure les llums d'un vehicle policial i uns agents asseguts darrere la tanca fronterera. Els agents ens van disparar i vam tornar corrent en direcció a Turquia. Plovia i vam passar la nit xops al bosc».

Deixaries casa teva?: Maleta pedagògica de la CCAR (pàgina 41)

10. Declaració pública d'Amnistia Internacional: Amnistia Internacional. (2015). Bulgaria: Es hora de abordar las denuncias de abusos contra personas refugiadas y migrantes a manos de la policía. <https://www.amnesty.org/es/documents/document/?indexNumber=eur15%2f3058%2f2015&language=en> [Accés 21/10/2017]

Unitat 3. Els i les menors no acompanyats

1) Concepte

El Segons l'ACNUR, la OIM i l'UNICEF, entre gener i setembre de 2017, 552 menors van ser interceptats en els punts fronterers i dins del territori búlgar. Entre aquests, el 28% eren menors no acompanyats o separats (154), que és un 91% menys respecte al mateix període del 2016. La majoria dels menors eren d'Iraq, República Àrab de Síria i Afganistan¹¹.

2) Situació

Tot i que la detenció de menors no acompanyats està expressament prohibida en l'art. 44 (9) de la Llei dels estrangers a la República de Bulgària, s'han detectat diversos casos on menors s'incorporen en les ordres de deportació i detenció d'altres adults, sense que les persones en qüestió es coneguin entre si i sense cap tipus de relació familiar entre elles¹².

3) Material complementari:

Expliquem el context búlgar, això com el concepte i situació dels menors no acompanyats en aquest país. A continuació, veiem el següent vídeo, on un menor no acompanyat parla de la seva arribada a Itàlia i el seu procés d'integració. <https://www.unicef.es/causas/emergencias/refugiados-migrantes-europa>

Seguidament, llegim el següent cas d'un testimoni real a Bulgària.

Asma (Menor iraquiana detinguda a Bulgària amb la seva germana petita):

[...] He estat tancada durant quatre dies per contrabandistes prop de la frontera búlgara-turca, temerosa que m'assaltessin sexualment. Hem van retornar de Sèrbia a Bulgària, després de Bulgària a Turquia, acabant a principis de 2016 en un centre de detenció per a estrangers a Bulgària.[...]

Creem un ambient de debat i reflexió a l'aula:

- Quines coses heu trobat en comú en els dos casos? Quines diferències heu trobat?
- Quins aspectes de millora creieu que es poden aplicar en el cas de l'Asma?
- Què creieu que podem fer nosaltres? Sensibilització, voluntariat, etc.

12. Veure declaracions de Centre for Legal Aid en anglès sobre el informe del Ombudsman: Center for Legal Aid Staff staff. (2016). Migrant Children in Detention: the Bulgarian Ombudsman Calls Out on the Unlawful Detention of Unaccompanied Minors. Center for Legal Aid. <http://detainedinbg.com/blog/2016/03/27/children-in-detention-the-bulgarian-ombudsman-calls-out-on-the-unlawful-detention-of-unaccompanied-minors-and-the-poor-conditions-in-the-detention-centres-for-foreigners/>

Elaborat per:

Amb el suport de:

